

ZABEZPIECZENIE społeczne

Osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r., ale przed 1 stycznia 1969 r. – decyzja o przystąpieniu do OFE.

Jak już wcześniej wspomniano, osoby z nazwanej przez mnie „grupy pośredniej”, czyli urodzone po 31 grudnia 1948 r., ale przed 1 stycznia 1969 r. miały możliwość wyboru, na zasadzie dobrowolności, pomiędzy OFE, do którego mogły przystąpić tylko do dnia 31 grudnia 1999 r., a emeryturą tylko z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wybór ten wiązał się z poważnymi konsekwencjami i został określony przez ustawodawcę jako ostateczny. Zatem, mimo późniejszej refleksji, która prowadziła do wniosku, że przystąpienie do OFE jest w danym przypadku niekorzystne, nie było już możliwości powrotu do starego systemu emerytalnego. Dodatkowo funkcjonowanie i reguły, jakie stosowały otwarte fundusze emerytalne prowadziły często do niepożądanego sytuacji. Spowodowało to, iż spory z tego zakresu trafiły na wokandę. Orzecznictwo, mówiąc językiem praktyki, złagodziło w pewnym zakresie ustanowione przez ustawodawcę rygory. Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdził, iż „akwizytor reprezentujący OFE jest obowiązany do zachowania należytej staranności w przedstawianiu swojej oferty tak, by była ona zrozumiana i czytelna dla osoby zamierzającej zawrzeć umowę członkostwa i by wiedziała ona o skutkach prawnych wynikających z zawarcia tej umowy (wyrok Sądu Apelacyj-

nego w Warszawie z dnia 13 października 2004 r., III AUa 1155/2003, OSA 2005/6/17, OSP 2005/9/106). Uznał on żądanie o stwierdzenie nieważności czynności skierowane przez osobę urodzoną między 1949 a 1953 rokiem, która zawarła umowę z OFE. Sąd Okręgowy rozpatrujący tę sprawę w pierwszej instancji oddalił je, jednoznacznie wskazując na zasadę „nieznajomość prawa szkodzi” argumentując, iż jeśli dana osoba nie zapoznała się ze wszystkimi warunkami i konsekwencjami swojej dobrowolnej decyzji, to nie może się domagać uchylenia jej skutków. Sąd Apelacyjny orzekł przeciwnie: wskazał, iż „w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Błąd oznacza mylne wyobrażenie o istniejącym stanie rzeczy lub mylne wyobrażenie o treści złożonego oświadczenia woli, przy czym możliwość uchylenia się od skutków tego oświadczenia zachodzi nie tylko wtedy, gdy błąd dotyczy okoliczności faktycznych, ale także wówczas, gdy dotyczy okoliczności prawnych. Błąd może odnosić się również do skutków prawnych czynności, przy czym w każdym wypadku musi to być błąd istotny, to znaczy uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, to nie złożyłby

oświadczenia tej treści”. Uznał przy tym, że w tym konkretnym przypadku oświadczenie o przystąpieniu do OFE złożono pod wpływem istotnego błędu dotyczącego przede wszystkim jego skutków prawnych, gdyż u osoby z tej tzw. grupy pośredniej powstało mylne przeświadczenie o obowiązku takiego przystąpienia. „Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w okolicznościach niniejszej sprawy stwierdzić można, że błąd co do skutków prawnych zawarcia umowy członkostwa w otwartym funduszu został wywołany przez akwizytora reprezentującego fundusz. Przepis art. 84a ust. 2 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych nakłada na osobę wykonującą czynności akwizycyjne na rzecz otwartego funduszu obowiązek pouczenia osoby urodzonej w latach 1949–1953, zamierzającej przystąpić do tego funduszu, o konsekwencjach wynikających z przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dotyczących między innymi uprawnień do wcześniejszych emerytur, a w szczególności o tym, że w wyniku przystąpienia do otwartego funduszu emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych może być istotnie niższa lub emerytura nie będzie mogła być przyznana w wieku niższym niż co najmniej 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn”. Sąd jedno-

cznie dał wyraz dezaprobaty dla decyzji ustawodawcy o braku ustawowego zobligowania akwizytorów OFE do informowania osób urodzonych po 1953 roku, które mogą spełniać warunki do uzyskania wcześniejszej emerytury, że przystąpienie do OFE uniemożliwia im jej uzyskanie. „Brak objęcia osób urodzonych po roku 1953 dyspozycją art. 84a ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych nie może zwalniać osoby wykonującej czynności akwizycyjne na rzecz otwartego funduszu od powinności zachowania należytej staranności w przedstawieniu swojej oferty, tak by była ona w pełni zrozumiała dla osoby zamierzającej zawrzeć umowę, wraz ze skutkami prawnymi z tego wynikającymi. Akwizytor powinien być więc świadomy przepisów obowiązujących w tym zakresie i udzielić osobie zainteresowanej pełnej informacji celem świadomego podjęcia przez nią odpowiedniej decyzji.” Należy podkreślić, iż Sąd Apelacyjny w Warszawie, wydając to orzeczenie oparł się na materiale dowodowym zgromadzonym w tej konkretnej sprawie, a z którego bezspornie wynikało, że mimo obowiązku akwizytor nie poinformował jednak zainteresowanej osoby o konsekwencjach przystąpienia do OFE.

Michał Kozicki
radca prawny